

Y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu

Cynyrchiadau ffilm a theledu mawr yng Nghymru: Crynodeb o Drafodaethau Grŵp Gweithdy Rhanddeiliaid

Tryloywder a gwybodaeth

- Mae absenoldeb asesiad manwl o'r sector a diffyg gwybodaeth gyffredinol. Roedd hon yn thema ailadroddus trwy gydol y trafodaethau. Awgrymwyd y byddai'n ddefnyddiol i rywun fapio pa sefydliadau sy'n gwneud beth yn y sector yng Nghymru.
- Mae angen tryloywder o ran sut mae Llywodraeth Cymru yn gwario ei harian - a pha mor effeithiol yw'r gwariant hwnnw.
- Mae angen egluro gweledigaeth Llywodraeth Cymru a'i chyfathrebu'n effeithiol i'r sector.
- Yn gyffredinol, mae angen i bolisiau Llywodraeth Cymru sy'n effeithio ar y sector fod yn llawer mwy tryloyw.
- Mae Prifysgol De Cymru wedi gwneud cais am glwstwr diwydiant sgrin yng Nghaerdydd - o dan Gronfa Strategaeth Fusnes Llywodraeth y DU. Bydd gan 'Screen Lab' rôl ymchwil a datblygu a bydd yn anelu at ddarparu data ystyrlon ar yr hyn sy'n gweithio yng Nghymru.
- Mae angen mapio'r gweithlu.
- Roedd dileu Creative Skillset yng Nghymru yn ergyd enfawr - nid oes unrhyw beth wedi cymryd ei le. Mae'n parhau i fod yn bresennol yn rhanbarthau Lloegr. Yn ei absenoldeb, nid yw'n glir pwy sy'n mapio'r sgiliau yn y gweithlu ffilm yng Nghymru.

Addysg/datblygu sgiliau

- Gall cynnwys cyrsiau cyfryngau fod wedi dyddio. Dylai cyrsiau hefyd gynnwys y sgiliau busnes sydd eu hangen i ffynnu o fewn y sector. Mae angen i hyn ddigwydd o addysg ysgol uwchradd hyd at ddarpariaeth feistr. Yn gyffredinol, mae angen mwy o integreiddio.
- Ar hyn o bryd nid oes ysgol ffilm arbenigol yng Nghymru. PDC (gynt yn Ysgol Ffilm Casnewydd) yw'r peth agosaf sydd gennym i ysgol ffilm arbenigol yng Nghymru. Yn ddiweddar, mae'r Alban wedi agor canolfan ysgol ffilm a theledu genedlaethol sydd wedi'i lleoli yn stiwdios BBC Scotland. Ceir rhagor o wybodaeth trwy'r lincs isod:

- <https://nfts.co.uk/school/nfts-scotland>
 - <http://www.bbc.co.uk/mediacentre/latestnews/2017/scotland-film-tv-school>
 - [Cynllun newydd i roi hwb fawr i ymrwymiad BBC Cymru i recriwtio talent o gymunedau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol.](#)
- Mae angen integreiddio interniaethau i'r system addysg ffilm - interniaethau â thâl; mae'r rhain yn hanfodol i amrywiaeth o fewn y sector.
 - Mae angen datblygu cysgodi a mentora o fewn y sector.
 - Dylai fod cymhellion ar waith i annog mwy o lwybrau gyrfa sy'n seiliedig ar ffilm.
 - O ganlyniad i Brexit, mae angen datblygu sgiliau yn y wlad hon.
 - Mae angen datblygu'r sylfaen o gynhyrchwyr annibynnol. Mae angen clir am strategaeth yma.
 - Sgiliau: mae tua 20 o feysydd gwahanol lle mae angen uwch-sgilio yng Nghymru. Dylid edrych ar sgiliau trosglwyddadwy hefyd - mae angen trydanwyr ar setiau ffilm ond nid ydynt yn dibynnu ar y sector. Efallai bod rhywbeth i'w ddysgu o hyn.

Buddsoddiadau

- Mae buddsoddi mewn ffilmiau annibynnol ym Mhrydain yn dwyn risg fawr iawn - yn gyffredinol nid yw'r ffilmiau hyn yn gwneud arian.
- Mae buddsoddiad yn dibynnu ar ddangosyddion perfformiad allweddol cwmni
- Mae'r galw am gynnwys newydd yn enfawr.
- Cyllid Llywodraeth Cymru o fewn y sector - mae angen mwy o fanylion i adeiladu ecoleg iach - ni ddylid ei seilio'n unig ar elw ariannol. Mae graddfa fawr y prosiectau y buddsoddir ynddynt gan Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau Llywodraeth Cymru yn atal cwmnïau o Gymru rhag cymryd rhan. Mae cynrychiadau sy'n cael eu denu i Gymru gan y Gronfa yn gwario arian yma ac yna'n gadael, gan adael fawr ddim o etifeddiaeth.
- Yn 2017 gwelwyd y buddsoddiad mewnol mwyaf yn y sector - £ 1.9b ledled y DU. Efallai y bydd y Pwyllgor am ymchwilio i sut y gall Cymru gael

cyfran fwy o'r arian hwn.

- Mae brandio'n bwysig iawn o fewn y sector - mae'n gwarantu swm penodol o ddsbarthiad sy'n hanfodol wrth ddenu buddsoddiad.

Buddsoddiad Llywodraeth Cymru

- Mae Llywodraeth Cymru yn ei chael hi'n anodd gwario ei Chyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau.
- Mae'r Gyllideb hon yn annelwig iawn. Gan ei bod yn canolbwyntio ar elw ariannol, mae'n tueddu i beidio â chyllido cynhyrchwyr annibynnol gan eu bod yn cael eu hystyried yn ormod o risg.
- Y gymhareb targed ar gyfer elw ariannol i'r Gyllideb yw 10:1.
- Awgrymwyd y dylid cael dau llyn o'r Gyllideb - un yn canolbwyntio ar elw ariannol, a'r llall ar gefnogi cynnyrch Cymreig brodorol.
- Mae angen gwneud penderfyniadau - nid yw nodau Llywodraeth Cymru yn glir.

Amrywiaeth

- Mae gan Wyl Iris (yng Nghymru) y gronfa fwyaf ar gyfer cymorth LGBTQ yn y byd.
- Bwriedir cyhoeddi Safonau Amrywiaeth BFI ym mis Ebrill eleni.
- Mae rhoi amrywiaeth ar agenda stiwdios yn anodd iawn - er bod angen iddo ddigwydd.
- Mae un cyfarwyddwr benywaidd yn weithgar yng Nghymru (Rungano Nyoni, a enillodd BAFTA eleni ar gyfer Gwaith Cyntaf Eithriadol gan Awdur, Cyfarwyddwr neu Gynhyrchydd Prydeinig).

Yr hinsawdd gyfredol

- Mae diffyg gweithlu - mae hyn yn arwain at chwyddo cyflogau ac yn gwneud y DU yn llai deniadol i wneuthurwyr ffilmiau.
- Mae gwneuthurwyr ffilmiau yng Nghymru yn aml yn cymryd eu busnes i Loegr gan nad oes ganddynt y cysylltiadau cywir yng Nghymru - er eu bod

am weithio gyda gweithwyr proffesiynol yng Nghymru.

- Mae'r amser yn iawn i wneud newidiadau cadarnhaol yn y sector - mae Ofcom yn cyflwyno gofynion portreadu ar gyfer y BBC, mae S4C a'r BBC yn buddsoddi, ac yn y blaen.
- Mae angen gwneud mwy yng Nghymru i gefnogi cynnyrch ffilmiau Cymreig - nid yw ffilmiau Cymreig yn cael eu dangos yn ddigonol mewn sinemâu yng Nghymru.
- Nid oes gan wneuthurwyr ffilm unrhyw reolaeth dros y cynnwys a wneir ar gyfer y BBC - pwy all fanteisio arno yn rhyngwladol ac ati.
- Mewn teledu, mae fframwaith telerau masnach - nid oes un ar gyfer ffilm.
- Mae'r fframwaith telerau masnach yn bwysig iawn mewn perthynas â gwneud elw o gynnwys digidol.
- Er bod y BFI yn glir ynghylch ei gefnogaeth i'r gwledydd a'r rhanbarthau nid oes ganddynt bresenoldeb parhaol yng Nghymru - nid ydynt yn gweithredu yr hyn y maent yn ei arddel.
- Mae Ffilm Cymru yn gwneud gwaith da iawn gyda'r ychydig o gyllid sydd ganddo - rhoddwyd enghraifft ohono yn rhoi llawer o fenthyciadau bach ad-daladwy.
- Mae cynllun 'Troed yn y drws' Ffilm Cymru wedi bod yn effeithiol iawn wrth hwyluso mynediad i'r diwydiant.
- Mae cyd-gynhyrchu yn dod yn fwyfwy angenrheidiol.
- Mae cyllideb gyfyngedig iawn ar gyfer marchnata ffilmiau yng Nghymru. Mae gwyliau'n "hynod bwysig".
- Rhwng 2007-2017 bu twf enfawr yn y diwydiant yng Nghymru.
- Nid oes canolfan amlwg ar gyfer y diwydiant ffilm yng Nghymru.
- Ychydig iawn o gefnogaeth sydd ar gael i wneud ffilmiau yn y Gymraeg.
- Yn gyffredinol, mae'r arian sy'n dod yn ôl i gynhyrchwyr ffilm yn fach iawn - mae angen cefnogaeth ar gynhyrchwyr rhwng cynyrchiadau.

Pwyntiau i'w nodi

- Credydau treth ffilm, seilwaith a sylfaen sgiliau ddigonol yw'r tri chynhwysyn ar gyfer ecoleg cynhyrchu iach.
- Dylid cynnwys animeiddio a gemau yn yr ymchwiliad.
- Soniodd tystion am "Gynghrair Sgrin Cymru": trefniant rhwng Llywodraeth Cymru a Chynyrchiadau Bad Wolf. Ychydig iawn o eglurder oedd ynghylch beth oedd yr endid hwn yn ei wneud, neu'n bwriadu ei wneud.
- I ba raddau mae Eiddo Deallusol wedi'i ddatblygu yng Nghymru, ac a yw'n aros yng Nghymru?

Astudiaethau achos posib

- Mae gan Dde Korea ddiwydiant ffilm gynhenid ffyniannus efallai yr hoffai'r Pwyllgor edrych arno.
- Mae symbol yr eirinen wlanog a ddefnyddir yn Georgia (UDA), os yw'n cael ei ddangos ar y sgrin, yn golygu bod gwneuthurwyr y ffilm yn gymwys am gredyd treth ychwanegol.
- Mae Sgrin Gogledd Iwerddon yn enghraifft dda o sut i ddenu buddsoddiad mewnol a domestig.
- Mae cyhoeddiad diweddar ([Go West](#)) yn rhoi trosolwg o hanes, esblygiad a chyfluniad cyfredol y diwydiannau ffilm a theledu yn rhanbarth Bryste.